

AMBRUS GERGELY

Morvai Gerzson tragikus históriája

AMBRUS GERGELY (2000) Budapest

Morvai egy napon elővette két-három év alatt felgyülemlett írásait. Kedvenceit kiválogatta, és elküldte egy neves folyóirat szerkesztőségébe. A húsz versből és tizennégy novellából egyet-egyet közlésre érdemesnek találtak. Reggel, ahogy kilépett a Kocsi utcai házuk ajtaján, a várva várt küldemény már a postaládájukban fogadta. A gondos kritikai véleménnyel írt oldalakat a farzsebébe gyűrte, csak az utolsót – melyen az állt, hogy ezt és ezt az írását a márciusi számban leközlik – tette gondosan az aktatáskájában lapuló Heltai-kötet keményfedeles borítója mögé, s már rohant is a Bölcskar kampuszára. Útközben forgatta a szavakat a fejében. Azon töprengett, milyen bevezető után tudná csak úgy mellékesen megjegyezni, hogy a polgári élet poros talajáról elrugaszkodva fellépett a művészi pálya égbe vezető márványlépcsőjének első fokára.

Aztán eltelt egy hónap. Morvai a lapszám bemutató előtti napon elment egy közeli áruházba, hogy alkalomhoz illő ruházatot vásároljon magának. Az apjától örökölt csapott vállú kordzakóhoz keresett alkalmas pólót vagy valamit, ami visszafogott, de mégis kellően figyelemfelkeltő egy ilyen nagyvolumenű debütáláshoz. Először egy csíkos inget választott, azonban ahogy a tükör előtt illegette magát, egy áru-feltöltő lány kiröhögte, így kénytelen volt továbbállni. Órákig bolyongott a sorok között, és egyre azon járt az esze, hogy visszamegy ahhoz a csíkos, cápagalléros remekműhöz, s az áruház egy rejtettebb zugában újra szemügyre veszi, hátha nem is rajta nevetett az a csitri, amikor egyszer csak megpillantott egy garbót a gyerekrészlegen. Egy próbát megér, gondolta magában, s felhúzta nyeszlett testére a felsőt. Mintha csak ráöntötték volna. Egyedül akkor nem volt tökéletes, ha oldalra emelte karjait. Ilyenkor ugyanis a garbó ujjá felcsúszott alkarjának feléig. Ám ez nemigen zavarta, mondván, hogy lapszám-, nem tornabemutatóra megy, s különben is, a zakó majd elfedi. A nyaka pedig – bár most elég szoros – idővel úgyis kinyúlik majd, s felveszi azt a kellemesen lezser, laza tartást, amely legkiválóbban tükrözi az ő kifinomult nemtörődömségét.

Eljött a nagy nap. Egy Fővám tér közeli pincehelyiségbe tolongott az ambiciózus fiatal irodalmárok apraja-nagyja. Szinte egytől egyig garbót és kordzakót viseltek. Sokuké – mivel az áruházban nem volt túl nagy a választék – még színben is tel-

jesen azonos volt másokéval. Keki zöld viszont csak Morvainak volt, és látszólag ez némi büszkeséggel töltötte el. Mivel azonban a vásárlás után nem akarta felvenni, nehogy gyűrött legyen, a nyakának sem volt ideje meglazulni, s éppoly szoros volt, mint mikor az áruházban magára öltötte. Nem volt finoman testhezálló, hogy kiemelje vékony, hosszú nyakának idomait, hanem rendkívül szoros volt, olyannyira szoros, hogy nyeléskor még ádámcsutkáját is akadályozta annak liftezésében. Így hát míg a többi szerző bemutatkozóját vagy versfelolvasását hallgatta, mutatóját bebújtatta a garbó nyaka alá, és mintha csak szórakozottan babrálgatna a költészet áhítatában, szabaddá tette légutait. Mást úgysem tud csinálni. Vagy menjen ki a toalettre, és vegye le a zakó alól? Azért azt már mégsem, hogy nézne az ki. Ahogy forgatta a megjelent lap oldalait, s egyre közelebb ért saját szerzeményéhez, illetve ahhoz, hogy őt szólítsák ki a rövid bemutatkozóra, már nem is gondolt a garbóra.

És akkor az a rendkívül jóképű, ősz író, aki a helyet biztosította és az egész esemény fővédnöke volt, nyájas hangon szólította Morvait a pódiumra. Morvai széles mosollyal, kimérten lépdelt kifelé, és szapora, csukláshoz hasonló hangokat hallatott. Belekezdett a meg nem írt szövegbe, melyben köszönetet nyilvánított, s esetlen humorral gúnyolódott önmagán s általában a pályakezdő írókon. Feje lassanként kezdett elvörösödni. Mindenki azt gondolta, hogy az a néhány félresikerült tréfa okozza az arcpírt, melyeket az imént elsütött. Ő is érezte, hogy szorul a hurok, ám egy ilyen történelmi jelentőségű debütáláson, mint amilyen az övé, mégsem szenvedheti el azt a szégyent, hogy mutatójával újra kipeckelje a garbót, ezzel leleplezve magát. Így hát inkább küzdött, kapkodta a levegőt, hangja egyre halkabbá vált, végül szinte teljesen elnémult. Hal módjára igyekezett eltátogni az utolsó mondatokat, s kidülledt zöld szeméit segélykérően meresztette a közönségre, majd eldőlt, mint egy zsák.

A jelenlévők többsége egyik combját a másikon keresztbe fektetve, állát öklére támasztva, előrehajolva várta a folytatást. A folytatás azonban csak nem érkezett. Ekkor megszólalt egy hórihorgas, cérnamentélt forma úriember.

– A második versszakot olvassák! – cincogta. Hátul állt, hogy beférjen a kis belmagasságú helyi-

ségbe, szinte félbehajtotta magát, és lefelé lógó, gyufaszerű vörhenyes fejét a frissen megjelent lapba fúrta.

– Aha! – szólalt meg ekkor egy másik. – Ez itt egy Wittgenstein-sor, értem, értem az elhallgatást! Naná! Az első verse, és máris az elhallgatásról szól! Hogy az elhallgatás örökkévalójába hogy van belebiggyesztve az a néhány locsifecsi mondat.

– Bizonyára Russellre gondolt! – szólt egy másik.

– Téved, barátom, nem nyelvbtlás volt. Azért mondtam Wittgenstein nevét, mert ez a sor valóban tőle származik – vágta rá az első, s oly magasra vonta fel a szemöldökét, hogy az meg sem állt homloka felső harmadánál, hanem kopasz agykoponyáján hátraszaladt egészen a tarkójáig, majd bebújt zakójának hajtókája alá.

– De Russelltől vette, ő írt erről először! Ne nagyképűsködjön, tudom, mit beszélek, az istenit!

Ekkor egy harmadik is bekapcsolódott, majd hamarosan az egész terem kiáltozni kezdett. Egyedül szegény Morvai hevert a pódiumon, mereven, mint a bot. Az indulatok közben a tetőfokra hágtak. Egy suhanc a hátsó sorban jó ötlenek gondolta, hogy ha már ily sok szó esik Russellről, mozgásba hozza a szerző elhíresült 1952-es *Van-e Isten* című cikkét, s a mennyei teáskannát életre keltve maga is bekapcsolódik a párbeszédbe.

– Ki volt ez? Azonnal jöjjön ide, aki hozzám vágta ezt a kancsót! – kiáltotta az idősödő irodalomtanár, aki Russell nevét hangoztatta.

– Igen, igen, és ahogy a második és harmadik versszak párbeszédbe lép, és a két versszak közöt-

ti sorközt, az üres sort teszi meg a vers központi témájává, így emelve piedesztálra a hallgatás művészetét. A kifejezés lehetetlenségét teszi meg origónak, és ebből táplálkozik az a...

– Marha!

– Nézzék már meg, hogy lélegzik-e!

– Az a rezignált hang, amiben a szöveg és az, úgymond, szövegtelenség, anyagtalanság újrakere-tezi önmagát, és arra készíti a befogadót is, hogy tegye... – a mondatot már nem tudta befejezni, mert egy támadó hátulról mögéje lopódzott, és illatos vá-szonzsebkendőjével befogta a száját.

Ezen a ponton mindenki egymásnak ugrott. Csípték, harapták egymást, és a nagy csetepatéban olyan csomókat kötöttek egymás nyakkendőjére, melyeket nagyon nehéz kibogozni. Mikor a kannadobáló fiút elkapták, háta mögé csavarták kezeit, és a sértett elé vitték. A kanna épp úgy találta el az öreget, hogy levitte fejről az utolsó kis hajcsomót, melyet azelőtt nagy gonddal fésült úgy, hogy frizurája hiánytalannak tűnjön. Mikor a bűnöst elébe vitték, az irodalomtanár meglendítette karját, visszakezből lekapta a suhanc szemüvegét, egy mozdulattal elgörbítette szárait, s lencsáját könyörtelenül összefogdosta.

Morvai továbbra is a pódiumon hevert. Néhanyan – a verekedőkről tudomást sem véve – körülülték, ülükben notesz hevert, és réveteg tekintettel bámulták a plafont. Csak a térdükön kopogó tollak ritmusa árulta el, hogy epigrammát fogalmaznak, és hogy Morvai Gerzson írói pályája, bár ígéretesen indult, a mai napon véget is ért.